

ב"ה

פרשת ויגש

"רק אדמת הכהנים"

בראשית מז, כב.

דרכו המיוחדת של יוסף

החלק השלישי דפרשת ברכה הוא ברכת משה ליוסף: "וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת וגו"¹. ומהענינים המיוחדים שבברכה זו - שיש בה ענינים נעלים שמרומזים ב"שמים"; וביחד עם זה, יש בה גם ענינים תחתונים שמרומזים ב"תהום" שהוא היותר תחתון.

וברכה זו מתאימה לענינו של יוסף – על דרך ברכות יעקב לבניו שהיו בהתאם לשרשו ומקורו של כל אחד מהם, כמו שכתוב² "איש אשר כברכתו ברך אותם" - כי: יוסף - פירנס וכלכל את יעקב ובניו, הן בהיותם בארץ כנען, כמו שכתוב³ "וירא יעקב כי יש שבר במצרים גו' רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה וגו'", והן בבואם לארץ מצרים, כמו שכתוב⁴ "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו גו'" - שזהו ענין הכי נעלה - "ממגד שמים".

¹ לג, יג.

² יחי מט, כח.

³ מקץ מב, אב.

⁴ ויגש מז, יב.

וביחד עם זה - "יוסף גו' הוא המשביר לכל עם הארץ"⁵, וישבור למצרים"⁶, והיינו, שעם היות ארץ מצרים בדרגא התחתונה דתוקף הטומאה כו', עד שנקראת "ערות הארץ"⁷, שזהו ההיפך בתכלית מענינו של יוסף שנקרא "יוסף הצדיק" על שם שלימות הענין דשמירת הברית⁸ - מכל מקום פירנס יוסף גם את מצרים, וגם את הכהנים (הכומרים) של מצרים, ולא עוד אלא שנתן להם פרנסתם בדרך כבוד כו' (ש"לא מכרו את אדמתם")⁹, למרות היותם תוקף הקליפה דמצרים - שבזה מודגש ענין הירידה למטה - "תהום רובצת תחת".

ויש לקשר ענין זה עם המבואר בדרושי חסידות¹⁰ מעלתו המיוחדת של יוסף גם לגבי האבות - שהאבות ש"הן הן המרכבה"¹¹ היו במעמד ומצב של הבדלה והתבודדות מעניני העולם, שלכן בחרו לפרנסתם להיות רועי צאן כו', מה שאין כן יוסף שהיה השליט על כל ארץ מצרים, ובלעדו "לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים"¹², ובאותה שעה היה מעמדו ומצבו בשלימות הקדושה.

אמנם, הא גופא צריך להבין - היכן הוא המקור בקדושה לדרכו המיוחדת של יוסף!?

והמענה על זה - על פי מאמר רבותינו ז"ל¹³ "צדיקים דומים לבוראם" - שרואים זאת בהנהגתו של הקדוש ברוך הוא, כמסופר בפרשת בראשית¹⁴ "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם", שעל זה אמרו חכמינו ז"ל¹⁵ "תורה תחילתה גמילות חסדים . . דכתיב ויעש גו' וילבישם", ולכן, "מה הוא מלביש ערומים . . אף אתה הלבש ערומים", כיון שהנהגה צריכה להיות באופן ד"הלך אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא".

ביאור הדברים: בפרשת בראשית מסופר אודות מעמדו ומצבו של אדם הראשון בהיותו בגן עדן, הן לפני חטא עץ הדעת, והן לאחר החטא, אבל לפני שנענש בגירושין (שעל זה מסופר מאוחר יותר - "ויגרש את האדם גן"¹⁶).

⁵ מקץ שם, ו.

⁶ שם מא, נו.

⁷ שם מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד.

⁸ ראה זח"א נט, ב ובנצו"א שם אות ד.

⁹ ויגש מז, כב ובפרש"י.

¹⁰ ראה הנסמן בלקו"ש חל"ה ע' 180 הערה 42.

¹¹ ב"ר פמ"ז, ו. ו. פפ"ב, ו.

¹² מקץ מא, מד.

¹³ רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פ"י, ה. אסת"ר פ"ו, ב.

¹⁴ ג, כא.

¹⁵ סוטה יד, א.

¹⁶ שם, כד.

כלומר: לא זו בלבד שקודם חטא עץ הדעת היה אדם הראשון בגן עדן, אלא גם לאחר שעבר על רצון הבורא ואכל מעץ הדעת¹⁷ נשאר עדיין בגן עדן; ורק לאחר זה מתחילה שקלא וטריא בענין זה: "ויאמר ה' אלקים הן האדם וגו' ועתה פן ישלח ידו וגו'"¹⁸, ורק לאחר זה באה המסקנא ד"וישלחו ה' אלקים מגן עדן וגו'"¹⁹.

ומובן גודל החידוש שבדבר - כיון שלכאורה היה צריך להיות העונש דגירושינ כתוצאה ומסובב מחטא עץ הדעת תיכף ומיד לאחר החטא שהיא סיבת העונש.

...וזהו החידוש - שלמרות הנהגת אדם הראשון באופן שעבר על רצון הבורא, שעל ידי זה גרם ירידה בכללות העולם וכו', הרי כל זה אינו אלא מצד הנהגתו הוא; אבל מצד הנהגת הקדוש ברוך הוא - הנה גם לאחר החטא ממתין הקדוש ברוך הוא ומשאיר את אדם הראשון בגן עדן, במעמד ומצב שיש לו כל טוב שבועולם בתכלית השלימות [שהרי מה שאצלנו הוא ענין של שכר - היה מעמד ומצב דטבע העולם אצל אדם הראשון²⁰], ונכנס עמו בדברים לומר לו "איכה"²¹ - כדי שיתפוס את עצמו להתעורר בתשובה, ולא עוד אלא "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" - שענין זה הוא התחלת תיקון החטא.

והגע עצמך: למרות גודל חטאו של אדם הראשון²², ובפרט בהתחשב עם גודל מעלתו שהיה יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא²³, ומקומו בגן עדן, ומה גם שאילו היה ממתין שלש שעות היה יכול לאכול מעץ הדעת²⁴ - גומל הקדוש ברוך הוא חסדים להלביש כתנות עור לאדם הראשון הלזה שפתח את הצינור לכללות ענין החטאים!...

- (כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א הפסיק לרגע, והפטיר:) לא עכשיו הוא הזמן לדבר היפך שבחו של אדם הראשון, שמצינו²⁵ אודותיו שתי דעות אם משיח יהיה גדול ממנו או שהוא גדול אפילו ממשיח!

ונקודת הדברים - שלמרות היות העונש תוצאה ומסובב מהחטא, ובמילא צריך העונש לבוא תיכף ומיד אחר החטא, מכל מקום, ממתין הקדוש ברוך הוא ומורה דרך תשובה²⁶, שהרי יתכן שיעשה תשובה מעלייתא, שלא

¹⁷ שם, א ואילך.

¹⁸ שם, כב.

¹⁹ שם, כג.

²⁰ ראה לקו"ת צו יו"ד, ד. קרח נב, ג.

²¹ שם, ט ובפרש"י.

²² ראה גם שיחת יום שמח"ת תשכ"ג ס"מ ואילך (תו"מ ח"ה ס"ע 186 ואילך). וש"נ.

²³ ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).

²⁴ ראה ש"ך עה"ת קדושים יט, כג ד"ה עוד ונטעתם (מב, ב). הובא בלקו"ת ר"פ קדושים.

²⁵ ראה סה"מ תרל"ה ח"א ס"ע רסה ואילך. וש"נ.

²⁶ ראה ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. יל"ש תהלים רמז תשב.

זו בלבד שעוקרת את החטא מעיקרא²⁷, אלא עוד זאת שזדונות נעשו לו כזכיות²⁸, ואז, לא זו בלבד שלא יגורש מגן עדן, אלא אדרבה – הגן עדן שלו יהיה באופן נעלה עוד יותר!

...ומענין זה בפרשת בראשית, אשר מבלי הבט על המצב הבלתי רצוי בהוה, יש להמתין ולקוות שיהיה ענין התשובה כו' - למד יוסף בנוגע להנהגתו בארץ מצרים: גם כאשר מדובר אודות הכהנים של פרעה מלך מצרים, תוקף הקליפה - הרי לעולם אי אפשר לדעת מה יהיה בסופם, וראיה לדבר - מ"יתרו", שהיה משרי פרעה²⁹, ו"כהן מדין"³⁰, ובסופו של דבר "יתר פרשה אחת בתורה"³¹, שזהו ענין של יתרון והוספה גם לגבי משה, על דרך מעלת בעלי תשובה (יתרו) על צדיקים (משה).

- אלא, שענין זה גופא צריך להיות על ידי משה דוקא, כמו שמצינו בנוגע לתורה ותשובה, שאף שגדלה מעלת התשובה על מעלת התורה, שלכן בכח התשובה לתקן את החסרון בתורה, מכל מקום, הא גופא שגדלה מעלת התשובה יודעים מהתורה דוקא³².

וזהו גם תוכן ברכתו של יוסף "מבורכת ה' ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת גו'" – שענינו של יוסף הוא המשכת ברכה והשפעה עד למטה ביותר, ואפילו לכהנים שבארץ מצרים, כיון שיכול להיות מזה תועלת בקדושה כו'.

ובענין זה מתבטאת גודל מעלתו של יוסף - שעליו נאמר³³ טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל".

קטע משיחת יום שמחת תורה, רשימת השומעים בלתי מוגה. תו"מ ה'תשכ"ה ח"א ע' 138

²⁷ ראה יומא פו, סע"א.

²⁸ יומא פו, ב.

²⁹ ראה שמו"ר פ"א, כו.

³⁰ ר"פ יתרו.

³¹ פרש"י עה"פ.

³² ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'תח. לקו"ש ח"ח ע' 121. וש"נ.

³³ משלי כב, ט. וראה זח"ג קל, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה